
DAGENS FRÅGOR

Gunnar Heckscher

Socialistisk utrikespolitik

När Sten Andersson tillträdde som utrikesminister efter Lennart Bodström uttrycktes förhoppningar bl a från de borgerligas sida att utrikespolitiken skulle komma att föras på ett för Sverige mera kompetent och gagnarikt sätt.

Desto mer sorglustigt ter sig utrikesledningens odysse i Centralamerika och på Cuba och de entusiastiska uttalanden som därvid förmedlats till hemmapubliken via massmedia.

Är det möjligt att Sten Andersson verkligen sagt, såsom stått att läsa i Svenska Dagbladet, att Cubas och Sveriges utrikespolitik överensstämmer på väsentliga punkter? Möjligt är det alldeles bestämt att kabinetssekreterare Schori finner Cuba "sensuellt" för det sade han själv i TV.

Det vilar ett löjets skimmer över de båda herrarnas resa i Latinamerika men tyvärr är det fråga om allvar också. Det är inte bara i Sverige som det noteras hur Sten Andersson och Pierre Schori betar sig på Cuba och i Nicaragua. Det är inte bara i Sverige som det noteras vilka som är socialdemokratins prefererade vänner i den tredje världen. Det är typiskt för svensk biståndspolitik och skadligt för respekten för svensk utrikespolitik att dessa preferenser får ett så påtagligt uttryck.

Hur kommer det sig att svensk socialdemokrati trivs så väl i diverse diktatorers sällskap bara dessa bekänner sig till socialismen?

Varför är diktaturen på Cuba bättre än den i Chile? På Cuba uttrycker Sveriges utrikesledning förtjusning över att Castro

skall släppa in Internationella Röda Korset i sina fängelser. Det har faktiskt t o m Pinochet gjort sedan en tid tillbaka.

I vårt grannland Norge hörs betydligt mera realistiska tongångar. Ett institut för mänskliga rättigheter har inrättats som bl a ger ut årliga rapporter om situationen för de mänskliga rättigheterna i de norska biståndsländerna. Om situationen i Centralamerika har Kåre Willoch nyligen skrivit en artikel där han efter besök i Costa Rica och Nicaragua frankt förklarar att västlig hjälp till Nicaragua bör villkoras till att där införes reell demokrati i enlighet med Ariasplanens krav.

Det är hög tid för Sverige att i vår utrikes- och biståndspolitik konsekvent företräda våra egna demokratiska värderingar. Vi måste ta avstånd från diktatur och förtryck var det än förekommer. Vi måste sluta med att mäta med olika mått.

Med huvudet i busken

Det var närmast sensationellt när den hög tjänsteman i UD, departementsrådet Katarina Brodin, i en skrivelse beskyllde en svensk generallöjtnant, en överste och en generaldirektör i FOA för omdömeslöshet och överlöperi, dvs landsförräderi. Skrivelsen skickade hon till sina chefer i UD, till statsministern och andra hennes socialdemokratiska meningsfränder och till ett antal svenska beskickningar i utlandet.

När de utpekade begärde en förklaring, visade det sig att Brodin inte kunde så mycket svenska att hon visste vad "överlöperi" betydde. Någon hjälpsam kollega i UD fick henne att ändra ordet till "förlöperi", ett ord som visserligen

saknas i svenskan (där det heter "förlöping") men som i alla fall hade två bokstäver lika med det Brodinska "Misstaget".

Låt oss följa upp en av beskyllningarna – de övriga kan behandlas på samma sätt. Generallöjtnant Lehander har direkt nämnt ryssarna som tänkbara angripare mot Sverige. Det har skett på Försvarshögskolan, FHS, under en sk chefskurs, en koncentrerad sommarkurs dit statsråd, höga ämbetsmän (även departementsråd), chefer i LO och SAF och olika organisationer, landshövdingar, industrichefer och andra på samma nivå samlas, alla med det gemensamt att de befinner sig på platser med högt ansvar i händelse av krig. Med dem talar förnuftigt folk klarspråk. Alla vet redan att ryssarna i fred penetrerar svenskt försvar bl a med u-båtar långt inne i våra skärgårdar; detta också bara ett exempel på vad som försigår.

Katarina Brodin var tydligen skakad. Även åhörare, som inte opponerade sig mot att generalen beskrev verkligheten som den är, måste enligt henne betecknas som omdömeslösa. De borde, liksom hon, sticka huvudet i busken: en anslående samling av svenska ledare under farofylld tid.

Vad kan hon annat mena? Enligt hennes uttryckligt uttalade åsikt bör en främsta uppgift vara "hur man på olika sätt och med olika medel slår vakt om den fred som faktiskt råder, snarare än hur kriget skall utkämpas på Bråvikens stränder."

Hon har dock tjänstgjort i FOA, i försvardepartementet och i UD. Hon bör ha hört talas om krigsplanläggning, vilket innebär att man i fred prövar alternativ för att möta en angripare, också med hänsyn

tagna till sparsamhet med liv hos försvararna. Katarina Brodin anser detta var omdömeslöst. Om man därvid nämner möjliga angripare vid namn, är detta enligt henne "överlöperi", förlåt, förlöperi.

Katarina Brodin är ett gott exempel på hur långt ett dokumenterat dåligt omdöme kan föra en partivän, i detta fall till UD, där hon beretts en välbetald plats. Hon bör snarast bli ambassadör för att även i utlandet kunna sprida välmotiverad glädje – eller löje – åt det svenska namnet.

Abstrakt energiframställning

Det kallas för en reorganisation av energiproduktionen, det som skall äga rum i Sverige kanske i början av 1990-talet, kanske lite senare, men åtminstone senast år 2010.

Men hur som helst: det som regeringen skall presentera framåt vårkanten kommer inte att bli lätt att översätta till verkliga förhållanden även om det i alla kommuner skall finnas kommunala energiplaner med en färdig grovplanering av den framtida energiförsörjningen. För i dessa planer ser allt verkligen mycket enkelt ut.

Ta huvudstaden Stockholm som exempel – här berättar energiplanen precis hur vår framtid kommer att se ut, till och med gives alternativa utvecklingskurvor. Sparar stockholmarna duktigt klaras försörjningen med el och värme genom tillskott av antingen två kolkraftvärmeverk eller tre gaskraftvärmeverk. Fortsätter energiförbrukningen att öka som hittills finns det ett högenergialternativ att ta till – då behövs fyra nya kolkraftvärmeverk av

Värtaverkets storlek eller tre stora gas-kraftvärmeverk och ett kolkraftvärmeverk.

Den här planen har nämnder och styrelser i Stockholm redan tagit ställning till och nästa instans är fullmäktige, någon gång under vintern. En del har uttryckt sitt gillande, andra inte. En borgerlig majoritet i industriverksstyrelsen har tackat nej till mera kol.

Men klart är i alla fall att mer energi måste till för att klara stockholmarnas hälsa och välstånd framöver. Med den vetenskapen måste människor ha rätt att redan nu kräva klara besked om var dessa anläggningar — av vilket slag de än blir — skall ligga och inte invaggas i en bedräglig trygghet att allt kommer att ordna sig till det bästa.

För vem minns inte rabaldret kring Värtaverket, stormen kring järnsvampverket, bråket kring Klarastrandsleden och nu diskussionerna kring Österleden? Allt detta visar att människor faktiskt har åsikter om ingrepp och förändringar i miljön och att opinionerna är mycket lättväckta och mycket starka.

Att i det läget underlåta att berätta att "reorganisationen av energiproduktionen" är förknippad med byggandet av nya, konkreta anläggningar, anläggningar som undantagslöst kommer att påverka både miljö och stadsbild, är att i likhet med en känd storvuxen fågel, sticka huvudet i sanden.

Så därför — låt oss snabbt få möjlighet att diskutera var i Stockholm vi kan lägga nya, stora värmekraftverk! Sedan kan vi bara hoppas att diskussionen som följer på ett mirakulöst sätt kan leda till att vi slipper se de flesta av dem uppförda.

Kyrka och stat

Det var glädjande att så många motioner om förhållandet mellan Svenska kyrkan och staten lämnats in till moderaternas partistämman i år. Enighet tycks råda om att vi går mot en skilsmässa. MUF och de yngre delegaterna tryckte på och fick stämman med sig i en begäran att denna skall komma snart. Partistyrelsen och många andra menar att den inte får drivas fram för fort.

Många problem måste lösas i sammanhanget. En första önskan bör vara att en borgerlig regering får uppdraget. Bara av en sådan kan man vänta förståelse för kyrkans fortsatta verksamhet hos oss och för att kristendomen inte alldeles skall tunnna ur och förloras i religionsfrihetens tecken. Tag exemplet med begravningsväsendet. Hur mycket skall kyrkan behålla av vården av våra kyrkogårdar? Kommunerna väntas ta över för att dela dem mellan kristna och okristna. Hur många kyrkor kommer att bedömas som överflödiga? Församlingarna kommer snart att organiseras om och deras ekonomiska förvaltning skall centraliseras, allt under föregivande att prästerna skall ägna sig åt själavård och inte åt ekonomi och, naturligtvis, att de lokala kyrkoråden inte förstår sin egen kyrkas bästa. Åtminstone på landsbygden sker en omvälvning, som inget parti bör vifta bort som ligkiltig, allra minst i valtider.

När Alva Myrdal på sin tid ledde en utredning om stat och kyrka, mynnade den ut i att kyrkans egendom skulle dras in till staten. Detta blev för mycket för Olof Palme, detta sagt till hans heder. Samma förslag skulle nu förmodligen accepteras av

Ingvar Carlsson med hans sätt att se på statens "rätt" att lägga beslag på enskild egendom.

Det var också Alva Myrdal som yrkade på att biskoparna skulle vara skyldiga att närvara vid kyrkomötet, dock utan rösträtt. Någon frågade om en biskop, som inte ville komma på sådana villkor, skulle hämtas av polis. Då fanns ännu kvar några biskopar av samma typ som de stora, alltså liknande Söderblom, Brioth, Andrae, Aulén och andra. Numera har biskoparna mindre format, ända ned till Stendahl. I lärdom är han väl lik flera föregångare, men inte till karaktär.

Fråga är om inte biskop Stendahl gjort mer än de flesta för att gräva under kyrkans auktoritet. Talar man med engagerade ungdomar tycks de skämmas för en svensk biskop, som beställer TV för att låta visa sig då han på Stockholms ström protesterar mot amerikanska örlogsfartyg men som aldrig andats en kritik mot ryska ubåtar. De hoppas tydligen att i en fri kyrka skall biskopar väljas bland kristna personligheter och inte bland prästvigda partipolitiska dilettanter. Hoppet får man aldrig överge!

Schein och Sv T

Harry Schein har i en kolumn i Dagens Nyheter haft vänligheten att citera ur en artikel i Svensk Tidskrift nr 7-8/87, skriven av författaren Sven Fagerberg.

Vid ett första betraktande får man intrycket att Harry Schein inte tycker om det han citerar. Han anser att artikeln därför inte borde ha publicerats. Till en del beror det kanske på att Harry Schein förväxlar den partipolitiska debattens krav på nyans med den fria författarens rätt att publicera och fritt välja form. Det är i sig ett skäl att glädja sig åt att vi inte har samma slags monopol för tidningar och tidskrifter som vi har för radio och TV, liksom det är ett viktigt skäl för att bekämpa det nuvarande monopol vi har i dag, för vilket hr Schein är ordförande.

Harry Schein nämner avslutningsvis att han inte kan säga upp sin prenumeration på Svensk Tidskrift, eftersom han har fått den gratis utan att ha bett om den. Vi avslöjar väl inte några alltför stora hemligheter, om vi, som förklaring till att Harry Schein får ett gratisexemplar, anger att vi hoppats att han skall skriva om vår tidskrift.

Vilket han har gjort. Välkommen åter!

Julklappstips

Vi har lagt in ett inbetalningskort för gåvoprenumeration i detta häfte. Ge en prenumeration på Svensk Tidskrift som julklapp!

(Med detta häfte följer också ett inbetalningskort för vanlig prenumeration 1988.)